

KIRJALLINEN KYSYMYS 413/2014 vp

Naisten osuus pörssiyhtiöiden hallituksissa

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus on linjannut tasa-arvo-ohjelmassaan (2012—2015), että se seuraa sukupuolten tasapuolisemman edustuksen toteutumista pörssiyhtiöiden hallituksissa. Mikäli tasapuolisempi edustus ei etene riittävästi, hallitus siirtyy lainsäädännöllisiin toimiin sukupuolten tasapuolisemman edustuksen turvaamiseksi.

Tasa-arvo-ohjelmassa todetaan myös, että edellä mainituissa lainsäädännöllisissä toimissa otetaan huomioon mm. valtio-omisteisissa ja -enemmistöisissä pörssiyhtiöissä sovellettava 40 prosentin vähimmäisosuus.

Keskuskauppakamari selvitti hallituskokoonpanot kaikissa pörssiyhtiöissä, joiden päälistauspaikka on Helsinki, eli yhteensä 120 yhtiössä. Selvitys osoitti, että naisten osuus pörssiyhtiöiden hallituspaikoista ei kasvanut kevään 2014 yhtiökokouksissa. Hallitusten jäsenistä on naisia nyt 23 prosenttia eli saman verran kuin vuotta aiemmin.

Suurissa pörssiyhtiöissä naisten osuus hallituspaikoista jopa laski 29 prosenttiin, kun se vii-

me vuonna oli 31 prosenttia. Tämä kehitys on täysin hallituksen tasa-arvo-ohjelman linjausten vastainen.

Asiaan on kiinnitetty huomiota myös EU-tasolla. Oikeus-, perusoikeus- ja kansalaisasioista vastaava komissaari Viviane Reding esitteli 14.11.2012 sukupuolikiintiötä pörssiyhtiöiden hallituksissa koskevan direktiiviehdotuksen, jonka tarkoitus on lisätä naisten määrää kyseisissä elimissä merkittävästi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millaisiin tasa-arvo-ohjelmansa edellyttämiin lainsäädännöllisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä sukupuolten tasapuolisemman edustuksen toteuttamiseksi pörssiyhtiöiden hallituksissa?

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2014

Paavo Arhinmäki /vas

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Paavo Arhinmäen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 413/2014 vp:

Millaisiin tasa-arvo-ohjelmansa edellyttämiin lainsäädännöllisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä sukupuolten tasapuolisemman edustuksen toteuttamiseksi pörssiyhtiöiden hallituksissa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Naisten urakehityksen edistäminen ja sukupuolten tasapuolisen edustuksen lisääminen julkisen ja yksityisen sektorin päätöksenteossa on yksi hallituksen tasa-arvopolitiikan painopistealueita. Tasa-arvo ja moninaisuus yritysten johdossa vaikuttavat myönteisesti yritysten taloudelliseen tulokseen ja laajemmassa mittakaavassa taloudelliseen kasvuun. Hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa on sovittu, että sukupuolten tasapuolisemman edustuksen toteutumista pörssiyhtiöiden hallituksissa seurataan ja että arvio riittävästä kehityksestä tehdään kesäkuussa 2014. Jos tasapuolisempi edustus ei ole edennyt riittävästi, siirrytään lainsäädännöllisiin toimiin sukupuolten tasapuolisemman edustuksen turvaamiseksi. Lainvalmistelussa otetaan huomioon mm. valtiomisteisissä ja -enemmistöisissä pörssiyhtiöissä sovellettava 40 prosentin vähimmäisosuus, tasapuolisemman edustuksen vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja kohtuulliset siirtymäajat.

Arvioinnin virkamiesvalmistelu on alkanut keväällä 2014, ja se on valmistumassa kesäkuussa. Valmistelua koordinoidaan oikeusministeriössä, ja valmisteluun ovat osallistuneet OM:n lisäksi valtiovarainministeriö, sosiaali- ja ter-

veysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston kanslia. Arviossa 1) tarkastellaan naisten ja miesten edustuksen kehitystä pörssiyhtiöiden hallituksissa Suomessa sekä EU- ja ETA-maissa; 2) käydään läpi Suomessa sekä EU- ja ETA-maissa käytettyjä toimenpiteitä sukupuolten tasapuolisen edustuksen lisäämiseksi yhtiöiden hallituksissa erityisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana; 3) arvioidaan ko. tasa-arvokehitystä ja tasa-arvoa edistävien toimien vaikutusta listayhtiöissä. Hallitus päättää tarvittavista lisätoimista sukupuolten tasapuolisemman edustuksen toteuttamiseksi pörssiyhtiöiden hallituksissa elokuussa 2014.

Vuodesta 2008 naisten osuus pörssiyhtiöiden hallituksissa on noussut keskimäärin 12 %:sta 23 %:iin. Nousua on kaiken kokoisissa pörssiyhtiöissä. Naisten osuudet pörssiyhtiöiden hallituksissa olivat vuosina 2008 ja 2014 seuraavat yhtiökoon mukaan: 2008: 8 % (pienet), 8 % (keskisuuret) 21 % (suuret) ja 2014: 20 % (pienet), 23 % (keskisuuret), 29 % (suuret).

Tällä hallituskaudella positiivinen kehitys on hidastunut. Keskuskauppakamarin tietojen mukaan naisten osuudet pörssiyhtiöiden hallituksissa kolmena viime vuonna ovat:

- pörssiyhtiöt keskimäärin: 22 % (2012), 23 % (2013) ja 23 % (2014)
- suuret pörssiyhtiöt: 28 % (2012), 31 % (2013) ja 29 % (2014)
- keskisuuret pörssiyhtiöt: 23 % (2012), 23 % (2013) ja 23 % (2014)
- pienet pörssiyhtiöt: 16 % (2012), 18 % (2013) ja 20 % (2014)

Tällä hallituskaudella naisten osuuden nousu on hidastunut suurissa ja keskisuurissa pörssiyhtiöissä. Suurissa pörssiyhtiöissä naisten osuus laski tänä keväänä ensimmäistä kertaa. Keski-

suurissa pörssiyhtiöissä naisten osuus on pysynyt samana kolmena perättäisenä vuonna. Pienissä pörssiyhtiöissä naisten osuus on noussut. Pidemmän aikavälin hyvästä kehityksestä huolimatta miesten osuus pörssiyhtiöiden hallituksista on edelleen keskimäärin 77 prosenttia.

Valtioenemmistöisten yhtiöiden hallituksissa naisten osuus on jo vuodesta 2009 lähtien ollut noin 40 %. Valtioenemmistöisissä pörssiyhtiöissä naisten osuus hallitusten jäsenistä oli vuonna 2008 35 % ja vuosina 2012 ja 2013 43 %. Vuonna 2014 naisten osuus laski 41 %:iin. Yhtiöissä, joissa valtio on vähemmistöosakkaana, naisten osuus hallituspaikoista on jäänyt pienemmäksi. Tällaisissa pörssiyhtiöissä naisten osuus hallituksissa oli vuonna 2008 28 %, vuonna 2012 30 % ja vuonna 2013 35 %. Vuonna 2014 naisten osuus ko. yhtiöiden hallituksissa laski 34 %:iin. Valtiosa valtio-omisteisten pörssiyhtiöiden hallitusten naisjäsenistä on valtion valitsemia tai ehdottamia.

Komission keräämien tietojen mukaan EU:n jäsenmaissa kunkin maan suurimpien pörssiyhtiöiden hallituksissa tai hallintoneuvostoissa on naisia keskimäärin 18 %. Vaihtelu maiden välillä on suurta: Maltaan 2 %:sta Suomen 29 %:iin. Euroopassa naisten korkein osuus hallituspaikoista on Islannissa (49 %) ja Norjassa (42 %), joissa molemmissa on käytössä kiintiölainsäädäntö. Jos nykyinen naisten osuuden kasvutahti jatkuu, 40 %:in osuus saavutettaisiin koko EU:ssa vasta 2038.

Suomessa hallituksen tavoitteellinen toiminta on lisännyt sukupuolten tasapuolista edustusta valtio-omisteisten yhtiöiden hallituksissa. Vuodesta 2004 lähtien hallituksella on ollut ohjelma tasapuolisen edustuksen lisäämiseksi valtio-omisteisissa yhtiöissä. Hallitus on jatkanut tätä ohjelmaa tasa-arvo-ohjelman 2012–2015 osana. Valtion kokonaan omistamien yhtiöiden hallituksissa on oltava naisia ja miehiä vähintään 40 %. Sama tavoite koskee valtioenemmistöisiä yhtiöitä. Yhtiöissä, joissa valtio on suoraan tai välillisesti vähemmistöomistaja, valtion ja valtiota edustavien toimijoiden on edistettävä tasa-arvoa siten, että ne nimeävät ehdokkaita hallitusten jäseniksi tasa-arvotavoitteita toteuttavalla ta-

valla. Sukupuolten tasa-arvoa koskevia toimenpiteitä on sisällytetty myös valtioneuvoston omistajapolitiikkaa koskevaan periaatepäätökseen. Tasa-arvolaissa säädetään puolestaan sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta kunta- ja valtioenemmistöisten yhtiöiden hallintoneuvostoissa. Hallitusohjelmissa ja hallituksen tasa-arvo-ohjelmissa on ollut toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseksi myös laajemmin yritysten johtopaikoilla. Erityisesti on korostettu vuoropuhelua elinkeinoelämän kanssa naisten urakehityksen edistämiseksi, toteutettu useita hankkeita ko. alueella ja kehitetty johtajuustilastointia sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.

Hallituksen asettamat määrälliset tavoitteet koskevat vain valtio-omisteisten yhtiöiden hallituksia. Elinkeinoelämä on edistännyt tasapuolista edustusta kaikkien pörssiyhtiöiden hallituksissa itsesääntelytoimilla. Arvopaperimarkkinayhdistys hyväksyi 2008 listayritysten hallinnointikoodin, jonka mukaan hallituksissa on oltava molempia sukupuolia. Hallinnointikoodissa on periaate, jonka mukaan yrityksen on kerrottava koodista poikkeamisesta ja poikkeamat on perusteltava.

Useissa EU- ja ETA-maissa on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty aktiivista työtä sukupuolten tasapuolisen edustuksen saavuttamiseksi yhtiöiden hallituksissa. Näitä ovat mm. hallitusten tavoiteohjelmat ja niiden seuranta, lainsäädäntöön perustuva yritysten raportointivelvollisuus sekä mahdollinen tavoitteiden asettaminen, lainsäädännölliset tavoitteet tai kiintiöt sukupuolten edustukselle ja/tai elinkeinoelämän itsesääntelytoimien erilaiset muodot. Lainsäädäntö ja sen sitovuus poikkeavat eri maissa merkittävästi. Tulevassa arvioinnissa tarkastellaan myös EU:ssa hyväksyttyä tai valmistelussa olevaa sääntelyä ko. alueella. Näitä ovat direktiiviehdotus pörssiyhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien hallitusten jäsenten sukupuoli-jakauman tasapainottamisesta (KOM(2012)614 lopullinen), luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevat EU:n luottolaitosdirektiivin säännökset yritysten hallinnoinnista (2013/36/EU ja HE 39/2014 vp) sekä direktiiviehdotus yritysten muun kuin taloudellisen tie-

don raportoinnista (KOM(2013)207 lopullinen). Kansallisen tasa-arvotyön sekä EU-tason toimien valmistelun vaikutukset näkyvät useassa maassa sukupuolten tasapuolisempaan edustukseen pörssiyhtiöiden hallituksissa. Nousua on ollut erityisesti niissä maissa, joissa on otettu käyttöön tai on ollut suunnitteilla lainsäädäntö- tai muita toimia tasapuolisen edustuksen lisäämiseksi.

Tämä eri maiden toimien sekä EU-sääntelyn tarkastelu toimii pohjana arvioinnille vaihtoeh-

toisista keinoista edistää Suomessa sukupuolten tasapuolista edustusta pörssiyhtiöiden hallituksissa. Keskeinen kysymys tilanteen arvioinnissa on se, minkälaisia lisätoimia tarvitaan sukupuolten tasapuolisen edustuksen vauhdittamiseksi tilanteessa, jossa naisten osuuden kasvu näyttää hidastuneen, keskisuurten pörssiyhtiöiden osalta vähän yli 20 %:iin ja suurten n. 30 %:iin. On tärkeää, että tulevaisuudessa saavutettu sukupuolten tasapuolinen edustus voidaan varmistaa.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2014

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 413/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Paavo Arhinmäki /vänst:

Vilka lagstiftningsåtgärder som förutsetts i regeringens jämställdhetsprogram ämnar regeringen vidta för att förverkliga en mer jämställd representation av könen i börsbolagens styrelser?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Att främja kvinnors karriärutveckling och öka en jämställd representation mellan könen i beslutsfattandet inom offentliga och privata sektorn är ett prioriterat område i regeringens jämställdhetspolitik. Jämställdhet och mångfald i företagens ledning inverkar positivt på företagens ekonomiska resultat och i större skala på den ekonomiska tillväxten. I regeringens jämställdhetsprogram är det avtalat att uppföljning av och bedömning om huruvida utvecklingen av en mer jämställd representation i börsbolagens styrelser är tillräcklig ska företas i juni 2014. Om en mer jämställd representation inte har framskridit i tillräcklig grad övergår regeringen till att genom lagstiftningsåtgärder säkerställa detta. I lagberedningen beaktas bland annat den minimiandel på 40 procent som ska tillämpas i statsägda börsbolag och i börsbolag där staten innehar aktiemajoriteten, alternativa sätt att förverkliga en mer jämställd representation och skäliga övergångsperioder.

Tjänstemannaberedningen av bedömningen började våren 2014 och den ska färdigställas i juni. Justitieministeriet koordinerar beredningen och dessutom har finansministeriet, social- och

hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet och statsrådets kansli deltagit i beredningen. Vid bedömningen 1) granskas utvecklingen av kvinnors och mäns representation i börsbolagens styrelser i Finland samt i EU- och EES-länderna, 2) gås de åtgärder igenom som använts i Finland samt i EU- och EES-länderna för att öka en jämställd representation av könen i företagens styrelser speciellt under de tio senaste åren och 3) bedöms jämställdhetens utveckling och effekterna av de främjande åtgärderna i de noterade bolagen. Regeringen beslutar om de ytterligare åtgärder som behövs för att genomföra en mer jämställd representation mellan könen i börsbolagens styrelser i augusti 2014.

Kvinnornas andel i börsbolagens styrelser har sedan 2008 i genomsnitt stigit från 12 procent till 23 procent. Ökningen har skett i börsbolag av alla storlekar. Kvinnornas andel i börsbolagens styrelser var under 2008 och 2014 enligt företagens storlek: 2008: 8 procent (små), 8 procent (medelstora), 21 procent (stora) och 2014: 20 procent (små), 23 procent (medelstora) och 29 procent (stora).

Under regeringsperioden har den positiva utvecklingen blivit långsammare. Enligt Centralhandelskammarens uppgifter har kvinnornas andel i börsbolagens styrelser de tre senaste åren varit:

- börsbolag i medeltal: 22 % (2012), 23 % (2013) och 23 % (2014)
- stora börsbolag: 28 % (2012), 31 % (2013) och 29 % (2014)
- medelstora börsbolag: 23 % (2012), 23 % (2013) och 23 % (2014)
- små börsbolag: 16 % (2012), 18 % (2013) och 20 % (2014)

Under regeringsperioden har kvinnornas andel ökat långsammare i stora och medelstora börsbolag. I stora börsbolag har kvinnornas andel för första gången sjunkit i vår. I medelstora börsbolag har kvinnornas andel varit densamma under tre på varandra följande år. I små börsbolag har kvinnornas andel ökat. Trots den goda utvecklingen på längre sikt är männens andel i börsbolagens styrelser fortfarande i genomsnitt 77 procent.

I styrelserna i företag med statsägd aktiemajoritet har kvinnornas andel redan från 2009 utgjort cirka 40 procent. I börsbolag med statsägd aktiemajoritet var kvinnornas andel av styrelsemedlemmarna 2008 35 procent och 2012 och 2013 43 procent. 2014 sjönk kvinnornas andel till 41 procent. I företag där staten är i minoritet bland aktieägarna har kvinnornas andel av styrelseplatserna varit mindre. I sådana börsbolag var kvinnornas andel i styrelserna 28 procent 2008, 30 procent 2012 och 35 procent 2013. 2014 sjönk kvinnornas andel i de aktuella företagens styrelser till 34 procent. Merparten av de kvinnliga medlemmarna i de statsägda börsbolagens styrelser har staten valt eller föreslagit som medlemmar.

Enligt de uppgifter som kommissionen samlat in i EU:s medlemsländer utgör kvinnorna i medeltal 18 procent i styrelserna eller förvaltningsråden i varje lands största börsbolag. Variationen mellan länderna är stor: från 2 procent i Malta till 29 procent i Finland. Den högsta andelen kvinnor på styrelseplatserna i Europa finns på Island (49 %) och i Norge (42 %), som båda har kvotlagstiftning i bruk. Om den nuvarande tillväxttakten för andelen kvinnor fortsätter kommer 40 procent i hela EU att nås först 2038.

I Finland har regeringens målinriktade verksamhet ökat den jämställda representationen mellan könen i de statsägda företagens styrelser. Från och med 2004 har regeringen haft ett program för ökad jämställd representation i de statsägda företagen. Regeringen har fortsatt med programmet som en del av jämställdhetsprogrammet för 2012—2015. I de helt statsägda företagen ska det finnas minst 40 procent såväl kvinnor som män i styrelserna. Samma mål gäl-

ler företagen med statsägd aktiemajoritet. I företag där staten direkt eller indirekt är i minoritet ska staten och de aktörer som representerar staten främja jämställdheten genom att utse kandidater till styrelsemedlemmar på ett sätt som förverkligar jämställdhetsmålen. Åtgärder som gäller jämställdhet mellan könen ingår också i principbeslutet om statsrådets ägarpolitik. Jämställdhetslagen föreskriver en jämn representation av kvinnor och män i förvaltningsråden i företag där kommuner och staten innehar aktiemajoritet. I regeringsprogrammen och regeringens jämställdhetsprogram har det funnits åtgärder som främjar jämställdheten även i större utsträckning på företagens ledarpositioner. Speciellt har dialogen med näringslivet betonats i fråga om främjandet av kvinnors karriärutveckling, flera projekt på området har genomförts och en ledarstatistik med aspekten jämställdhet mellan könen har utvecklats.

De kvantitativa mål som regeringen har ställt upp gäller endast de statsägda företagens styrelser. Näringslivet har genom självreglering främjat en jämställd representation i styrelserna i alla börsbolag. Värdepappersmarknadsföreningen godkände 2008 en kod för bolagsstyrning för de noterade bolagen enligt vilken båda könen ska representeras i styrelserna. Koden har en princip enligt vilken företaget ska informera om avvikelser från koden och motivera dem.

I flera EU- och EES-länder har man under de senaste tio åren arbetat aktivt för att uppnå en jämställd representation i företagens styrelser. Åtgärderna är bland annat regeringarnas målprogram och uppföljningen av dem, företagens rapporteringsskyldighet som grundar sig på lagstiftning samt eventuella målsättningar, syften i lagstiftningen eller lagstadgade kvoter för representation av könen och olika former för självreglering inom näringslivet. Lagstiftningen och hur bindande den är skiljer sig märkbart mellan olika länder. I den kommande bedömningen granskas även reglering som är godkänd eller under beredning i EU på området. De är: förslaget till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag (COM(2012)614 final), bestämmelserna

om förvaltningen av företag i EU:s direktiv om kreditinstitut och värdepappersföretag (2013/36/EU och RP 39/2014 rd) samt förslaget till direktiv om företags icke-finansiella information (COM(2013)207 final). Effekterna av det nationella jämställdhetsarbetet samt beredningen av åtgärder på EU-nivå syns i flera länder som en mer jämställd representation av könen i börsbolagens styrelser. Ökningen har skett speciellt i de länder där man har tagit i bruk eller planerat lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att öka en jämställd representation.

Undersökningen av åtgärderna i olika länder samt EU-lagstiftningen fungerar som grund för bedömningen av alternativ vad gäller att främja jämställd representation av könen i börsbolagens styrelser i Finland. En central fråga vid bedömningen av situationen är vilka slag av ytterligare åtgärder det behövs för att få fart på en jämställd representation av könen i en situation där ökningen av kvinnornas andel verkar ha avstannat, i de medelstora börsbolagen på lite över 20 procent och i de stora på cirka 30 procent. Det är viktigt att en fortsatt jämn representation av könen kan säkerställas efter det att den i framtiden uppnås.

Helsingfors den 17 juni 2014

Omsorgsminister Susanna Huovinen